

Schilderen van Willem van Althuis metrisch gebeuren

De overzichtstentoonstelling van Willem van Althuis is terug van weggeweest. Op 12 januari opende de tentoonstelling voor het eerst in het Friesch Museum te Leeuwarden en nadat zij in Dordrecht en Hengelo te zien was, is de collectie thans in de woonplaats van de schilder, Heerenveen, te bezoeken. Tot 20 oktober hangt de verzameling schilderijen in de "Kunstruimte Heerenveen" (Openbare Bibliotheek, Burg. Kuperusplein 49). Deze winter heeft er geen bespreking van de tentoonstelling te Leeuwarden in het Friesch Dagblad gestaan.

Terugkijkend op het tentoonstellingsseizoen 1978-'79 kan het aangemerkt worden als de belangrijkste expositie. Het feit dat er toen geen stukje over in de krant kwam, vraagt om een verklaring. Het lukte toen niet om iets redelijks op papier te krijgen:

De presentatie van het pure en energieke werk maakte zoveel indruk op mij, dat elk woord wat ik erover opschreef oneerlijk leek en elke zin die ik formuleerde te onzorgvuldig was om te publiceren. Ik heb er toen 't zwijgen toe gedaan. Nu moet en wil ik wat opschrijven over de collectie zoals zij nu in Heerenveen hangt. Het is een poging en de lezer moet beloven de tentoonstelling te bezoeken als hij of zij geïnteresseerd is, want de werken van Willem van Althuis zijn eigenlijk niet in woorden te vangen.

Het schilderen van Willem van Althuis is een metrisch gebeuren. Het invullen van het zorgvuldig geprepareerde schildersdoek, dat vooraf van een onderschildering is voorzien, voltrekt zich in een grote regelmaat. Daarvoor zijn de belangrijke beslissingen over de grootte van het doek, de compositie van vlakken en kleuren al genomen. Willem van Althuis noemt dit zelf

de taxatie. Hij concentreert zich op het materiaal (het doek, de verf en de penselen) met zijn mogelijkheden en onmogelijkheden, weet niet bij voorbaat of het schilderij uitsluitend uit velden kleur gaat bestaan of objecten gaat bevatten met een duidelijke landschappelijke verwijzing (een boerderij, schuur, brug of enkele groepen bomen). Vorm noch inhoud lijken zeker. Willem van Althuis laat zijn bewegingen nu eens verlopen over ruimten verdeelde doeken en laat ze dan weer de vorm aannemen van een landschap. De schilderijen zonder werkelijkheidsverwijzingen zijn geen resultaten van koele berekening, maar komen voort uit de gevoelsmatige taxatie. Het is ook deze artistieke taxatie die de landschappelijke werken behoeden voor gemakkelijk, anecdotisch sentiment.

Harmonie

De schilderijen van Willem van Althuis zijn in wezen geen landschappen of abstracties, al lijken de voorstellingen er nog zo op. De schilder zoekt geen wetmatigheden, al lijken de doeken nog zo streng. Hij wil een harmonie in kleur en vorm bereiken. Hij heeft zijn schilderijen ooit "verfschappen" genoemd, daarmee aangevend dat het materiaal van de verf de beweging van kleur en licht mogelijk maakt. Door de subtiële (in de betekenis van verfijnde en doordachte) licht- en kleurverschuivingen hebben de schilderijen een lading ontvangen die de kijker in verlegenheid kan brengen. De materiële werkelijkheid van verf op doek is immers tot een waarheid van vorm en kleur geworden. Toch kan de beweging van het licht door de menselijke zintuigen nooit echt gevat worden. De kansberekening van de schilder zorgt dat de doeken een suggestieve energie zijn gaan bezitten. Tijdens geconcentreerd kijken

kan die energie, beweging van licht en kleur, beleefd worden. Het is die stellige beweging die door onze gebrekkige zintuigen nooit helemaal op te vangen is. Elk schilderij bestaat gewoon uit verf op doek, maar lijkt door de beperkte (wel wezenlijke) ervaringen boven de gewone werkelijkheid uitgetild. De landschappen zijn niet uit een gemakkelijk idealisme ontstaan, de abstracties niet uit een cryptisch absolutisme. Het is voor ieder toegankelijk werk, dat ieder kan gaan beleven en dat ieder de toegang verschaft om het met zijn eigen interpretatie te verwerken.

Aan de tentoonstelling te Heerenveen zijn zes nieuwe schilderijen toegevoegd. Op vier van die doeken heeft de schilder verschillende kleurvelden op elkaar in laten werken. De anderen bezitten weer één kleur die naar een horizontale band in lichtsterkte verloopt. In de onderste donkere gedeelten heeft Willem van Althuis op beide een rechthoekig vlak van de lichte kleur van het bovengedeelte geplaatst. De (romantische) landschappelijke verwijzing wordt hiermee op een ingehouden wijze om zeep geholpen en de doeken zijn meer zelfstandig tot composities van kleur en licht.

De uitgebreide tentoonstelling van Willem van Althuis, ongetwijfeld de belangrijkste in Friesland werkende kunstenaar, is tot 20 oktober in Heerenveen te bezoeken.

Peter Karstkarel

Het nieuwe werk van Willem van Althuis is moeilijk in de krant af te beelden vandaar deze schilderijen van 1972 en 1973: het zuurkoolpakhuis te Heerenveen en het station van Dronrijp met de abstracte "vertalingen".